

บทคัดย่อ

ไม่เพียงแต่การปะทะกันด้วยกำลังทหารระหว่างไทยกับกัมพูชาเท่านั้นที่เผยให้เห็นปัญหาของชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ ในอีกด้านหนึ่ง ประเทศไทยได้เข้ามาควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณชายแดนอย่างเข้มข้นในนามของความมั่นคงของชาติ เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อสาธารณะประโยชน์ อย่างไรก็ตาม นโยบายการเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้าได้ทำให้ชายแดนจังหวัดศรีสะเกษมุ่งสู่การตอบสนองต่อการเชื่อมต่อและการค้าขายด้วยเช่นกัน การปะทะกันระหว่างการควบคุมโดยรัฐและการเปิดเสรีทางการค้านี้ ทำให้ปัญหาความขัดแย้งในที่ดินชายแดนจังหวัดศรีสะเกษมีความซับซ้อนอย่างมาก กล่าวคือ ทั้งรัฐ เอกชน และชาวบ้าน ได้กลายเป็นผู้กระทำการยื้อแย่งและแย่งชิงที่ดิน รัฐได้สร้างชายแดนให้กลายเป็นพื้นที่กันชนและกลายมาเป็นผู้ครอบครองที่ดินเป็นอาณาบริเวณกว้าง แต่ในเวลาเดียวกัน เอกชนได้เข้ามาถือครองที่ดินเพื่อการลงทุน เก่งกำไร และการสะสม ในขณะที่ชาวบ้านบางส่วนรุกล้ำเข้าไปในเขตป่าเพื่อแย่งชิงที่ดินจากรัฐ อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางการยื้อแย่งที่ดินชายแดน ชาวบ้านที่มีที่ดินมีแนวโน้มที่จะรักษาที่ดินของตนมากกว่าที่จะปล่อยให้หลุดมือไป ในขณะที่กลุ่มคนที่ไม่มีที่ดินทำกินกลับไม่สามารถเข้าถึงที่ดิน ทำให้พวกเขาไม่สามารถเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจได้เช่นเดียวกับคนอื่นๆ ได้ การจัดการที่ดินชายแดนจึงต้องคำนึงถึงสิทธิการเข้าถึงการใช้ประโยชน์ในที่ดินของคนท้องถิ่นด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการที่ดิน มีการพัฒนาระบบกรรมสิทธิ์ในที่ดินชายแดนที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนที่มุ่งเน้นสร้างความเป็นธรรมทางสังคมควบคู่ไปด้วย

Abstract

Disputes occurred between Thailand and Cambodia at Sri Sa Ket border are not only military conflicts but other encounters can also be recognized through the state regulations of border land use by which the state claims the use of the border areas for preserving natural resources and generating public benefit. The state's policy of changing the battlefield to the trading zone leads Sri Sa Ket province to be the trading linkage between Thailand and Cambodia. The tensions between the state's security regulation and the free trading zone policy manifold the land use conflicts within Sri Sa Ket province. Therefore, the state, private sector, and villagers become competing agencies who fight over the border land use. In terms of the state, the nation declares the border areas as the state's buffer zone and later become the major land occupier. Meanwhile, the private sector also engages as investors so they invest, make profit and hoard the border land. At the same time, the villagers invade into the preserved forest in order to use and claim the land from the state. Among the confrontations over the border land use, the villagers tend to maintain their ownership over the land. However, the villagers who do not own the land cannot practically access the land thus they do not equally acquire economic opportunity like other local people can achieve. Such serious encounters should lead to a more practical land use policy which bases on accessibility right of the local people. The policy should allow participatory land management and enable improvement of the land ownership which is more corresponding with the local contexts. In addition, the local economic development should also highlight social justice in the economic plans. Thus the local people can practically access the land use, equally acquire social and political justice, and meanwhile achieve even-handed economic opportunity.